

idee și execuție nu e tocmai cel ce ar fi fost convenabil pentru transpunerea scenică a nuvelei și că oricâte eforturi au făcut actori, altminteri cât se poate de stimabili, precum Zoltan Lovas (*Doctorul*), Bogdan Costea (*Scriitorul*), Angela Petrean (*Doamna*), deținători ai rolurilor principale, dar și Ioan Peter, Carmen Butariu, Carmen Vlaga, Levente Kocsárdi, Marian Parfeni, Oltea Blaga, Sorin Calotă, Ionel Bulbuc, Mariana Tofan Arcereanu, Andrei Elek, Roxana Sabău și Alina Danciu, distribuiți în două-trei roluri secundare, mai e mult până la a putea spune că montarea e una cu miză. Se vede treaba că mișcarea de dragul mișcării, principiu pe care se pare că e construit spectacolul de la Arad, te poate duce uneori într-o fundătură, care tot fundătură rămâne, oricât de poleită ar putea părea la prima vedere.

Elisabeta POP

Poveștile sunt ca visele: încep frumos și se termină brusc...

Mi-am pus întrebarea, văzând spectacolul lui Alexander Hausvater, **Amoc**, dacă el ar fi acceptat să pună în scenă o dramatizare, fie ea și semnată de vreun scenarist ultraprofesionist, când, e lucru știut, orice dramatizare trădează, în cele din urmă, simplifică, diluând bună parte din substanța operei literare, indiferent ce este ea: roman, nuvelă, schiță.

Altceva e însă dacă o poveste ca aceea a lui Stefan Zweig devine o obsesie pentru un creator, nerăbdător s-o vadă într-un spectacol, pentru a o cunoaște astfel și cei care nu l-au citit pe scriitorul austriac și, poate, n-o să-l citească niciodată.

Pe de altă parte, textul a devenit și principalul obstacol al regizorului și, nu în ultimul rând, al interpreților, nevoiți să creeze, nu fără dificultate, niște siluete de personaje, uneori destul de confuze și, oricum, expediate încă din pornire.

Se știe, totodată, că regizorul Hausvater este foarte interesat de publicul căruia i se adresează, așa încât s-a orientat bine: o poveste plină de suspans și dramatism ca *Amoc* poate interesa un public capabil să urmărească peste 2000 de episoade ale nu știu cărui serial devenit celebru. Iar spectatorii din categoria intelectualilor, ca să zic așa, nu vor obiecta prea mult în fața unui autor de anvergura lui Zweig, dimpotrivă.

Dacă ne gândim bine, autorul nuvelei *Amoc* a vorbit despre indivizi cu „simțuri rătăcite și inimi neliniștite”, ființe fragile incapabile să se adapteze la valorile unei lumi ostile, extrem de pragmatice, fără pic de visare și romantism. Parcă ne sună foarte actual aceste lucruri, nu?

Cu talent remarcabil și simț al scenei, Onisim Colta a propus un décor care permite regizorului să dinamizeze acțiunea: un vapor ca o metaforă a vieții și morții. Învărtirea unor roți imense dădea suficient senzația de mișcare, așa că n-am înțeles de ce mai era necesar să lucreze acolo și mașiniștii-actori.

Povestea ne este relatată de către Scriitorul, care intră și iese din acțiune în funcție de necesități. El povestește și actorii „arată”, de unde și caracterul expozitiv

accentuat al spectacolului: spre surprinderea mea, însă, monotonia nu se instalează nicio clipă, cum se întâmplă de obicei în asemenea cazuri, pentru că aici și-a spus cuvântul experiența scenică a regizorului, care știe să miște trupa cu eleganță și fără ostentație. Actorul Bogdan Costea a imaginat cu talent un scriitor cam aiurit, debusolat și mereu în căutare de subiecte, antrenându-se treptat în acțiunea de recuperare a unui subiect deosebit de interesant.

Ceea ce n-a reușit să rezolve pe deplin regizorul au fost luminile care, am înțeles, erau destinate să sporească misterul, dar nu până într-atât, încât să nu poți distinge decât cu mare greutate fețele actorilor. Care, orice s-ar spune, într-o piesă în care se recurge la psihanaliză, ar fi avut ce exprima. Și apoi fumul înecăcios, prezent de la început până la sfârșit – o modă care pe alergici îi costă – chiar dacă aici era... ceață și avea o motivație limpede. Oricum, nu cred că actorii sunt foarte fericiți să joace în atmosfera aceea atât de încărcată și sigur periculoasă pentru plămânii lor.

Recunosc, în prima jumătate de oră mi-am zis, „ei bine, iată-l pe Hausvater făcând un spectacol zgomotos (muzica, de altfel foarte bună, e prea puternică), un spectacol care să ia ochii, cu focuri bengale și tremolo la orchestră”, dar pe parcurs am revenit la sentimente mai bune, amintindu-mi că tocmai el spunea: domnii critici, ar trebui să fie „camarazii de drum ai regizorului”, să înțeleagă cei dintâi rațiunile și valoarea unui spectacol. La final, chiar dacă un critic se entuziasmează mai greu, am asistat la un entuziasm ieșit din comun al publicului: actorii au fost chemați la rampă de șapte sau de opt ori, publicul i-a ovaționat pe artiști, cum e mai nou obiceiul, în picioare. Asta chiar dacă, neavând pauză, spectacolul destul de lung putea produce și nemulțumiri unui public provincial dornic să stea în pauze la o cafea și la un pahar de vorbă.

Apa și visele – iată două motive generoase despre care atât de aplicat ne vorbește Gaston Bachelard în cărțile sale. Apa, infinitul oceanului, un loc parcă fără început și fără sfârșit, și visul, cu magia lui specială, în care nu există nicio logică, iată cele două elemente principale ale poveștii despre un doctor care va duce cu el în „mormânt” – pe fundul oceanului – secretul femeii pe care doar el a iubit-o și anume că ea a murit din cauza unui avort, copilul fiind rodul iubirii ei pentru un ofițer. Nimeni, și mai ales soțul ei, nu trebuie să afle niciodată cauza reală a morții nefericitei femei. Aici e vorba de onoare, în primul rând, fiindcă de dragoste nu prea poate fi vorba. Din păcate, cu tot efortul remarcabil al actorului Zoltan Lovas – talent robust, îndelung verificat – el n-a reușit să ne convingă de faptul că iubirea pentru Doamna merita sacrificiul suprem. În schimb, inteligent, actorul a pedalat pe fragilitatea unui individ care bea mult whisky, e prieten cu opiul și frecventează localuri deocheate. Tonul găsit e unul ușor răgușit, pauzele nelocul lor și vorbirea ușor sacadată, lăsând impresia că, atins de cunoscuta boală a amocului, el și-a pierdut o bună parte din trăsăturile intelectualului respectat de odinioară și că e în plină cădere... Privită ca o simplă poveste, ea poate părea banală, doar că pana unui mare scriitor a scos-o din teritoriul cotidian, aruncând-o în cel al psihanalizei, infinit mai rafinat. Dacă i-am fi putut vedea mai bine fața, am fi ghicit cu siguranță mult mai multe din intensele sale trăiri.

O ureche atentă distinge în spectacol câteva întrebări răscolitoare pe care și le pune și ni le pune regizorul: este vorba de TIMP și de trecerea lui, de deznădejde și de eșec, de situații-limită, adesea fără ieșire, de vicii imposibil de reprimat, de iubire, de onoare și, nu în ultimul rând, de moarte. Scena finală – păcat că se pedalează excesiv pe ea, cu accente morbide chiar – în care cei doi se duc

Împreună în moarte e frumoasă, dar nu are nicio logică, decât poate lipsa de logică a unui nebun care, în delirul lui, devine mereu personajul principal în orice clipă. Fiindcă, dacă ar fi putut alege, nu cu Doctorul s-ar fi dus în moarte Doamna, ci cu iubitul ei, chipeșul ofițer. Acest moment de nebunie totală îl joacă foarte frumos Zoltan Lovas: o privire pierdută, de apucat, mișcări dezlănate, o nebunie instalată.

Actorii, toți, fără excepție, demonstrează că sunt o trupă, jocul lor e legat, comunicarea, deși îngreunată de structura scenariului, e foarte bună, nu lasă nicio clipă senzația că sunt obosiți sau suprasolicitați, deși se schimbă des (costumele, semnate de Florilena Popescu, multe și felurite, mi s-au părut potrivite) și trec de la o stare la alta cu o neverosimilă iuteală. Uneori, însă scenele sunt rapid expediate și, ca într-un film, te întrebi ce-ai văzut... O să-i amintim pe toți, fără partipriuri: Angela Petrean, Ioan Peter, Carmen Butariu, Carmen Vlaga, Levente Kocsardi, Marian Parfeni, Oltea Blaga, Sorin Calotă, Ionel Bulbuc, Mariana Tofan Arcereanu, Andrei Elek, Roxana Sabău, Alina Danciu.

Cât privește scenele de nuditate – ele nu puteau lipsi dintr-un spectacol Hausvater – aici ele sunt perfect motivate: sunt bine și elegant rezolvate, ca o expresie certă a nevoii de libertate, de apropiere de divinitate, de spiritualitate.

Măștile – nici ele nu puteau lipsi, nu-i așa? – au aici un rol foarte precis, augmentând sensurile ascunse ale textului. Ele au o încărcătură sensibilă, sunt când iubire, când ură, când teamă, când răzbunare.

Spectacolul are, în pofida subiectului tragic, ceva rece, detașat și distant, ca o relatare post-factum, fără emoție și fără participare sufletească. Dar poate că exact așa a dorit regizorul să ne expună, brechtian, povestea care, în epocă, a impresionat o mulțime de oameni.

Nu pot spune că spectacolul de la Arad este chiar un eveniment, dar oricum, el aduce public în sală, ceea ce nu e puțin și, judecând după Programul foarte serios al directorului Laurian Oniga, susținut discret și fidel de Ovidiu Cornea (bazat pe regizori din prima linie – Măniuțiu, Dabija, Colpacci) pot întrevădea o stagiune remarcabilă, chiar dacă nu toate spectacolele vor fi de aceeași valoare. E important și drumul, cum crede Hausvater, uneori chiar mai important decât destinația însăși.

P.S. În caietul-program, de altfel alcătuit cum trebuie și cu o grafică adecvată (de ce nu e și semnat?), ar fi fost bine dacă s-ar fi trecut în dreptul fotografiilor numele actorilor. E bine să-i facem cunoscuți în fel și chip... nu? Și, neapărat, data premierei...

Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, Arad – Amoc, scenariu de Alexander Hausvater după Stefan Zweig. Regia: Alexander Hausvater. Decorul: Onisim Colta. Costumele: Florilena Popescu. Muzica: Dan Simion. Asistent regie: Dorina Darie Peter. Coregrafia: Maura Ianoș. Light design: ing. Lucian Moga. Video proiecție: Cristian Luchian. Cu: Zoltan Lovas (*Doctorul*), Bogdan Costea (*Scriitorul*), Angela Petrean (*Doamna, pasagera*), Ioan Peter (*Guru, pasager*), Carmen Butariu (*Femeia, pasageră, indiană*), Carmen Vlaga (*Sita, pasagera, indianca*), Levente Kocsardi (*Ofițerul, marinar, pasager*), Marian Parfeni (*Boy-ul Doamnei, marinar, mașinist*), Oltea Blaga (*Madama, pasagera*), Sorin Calotă (*Soțul, marinar, mașinist*), Ionel Bulbuc (*Medicul legist, marinar, mașinist*), Mariana Tofan Arcereanu (*pasagera, indianca*), Andrei Elek (*Boy-ul indlian, marinar*), Roxana Sabău (*Viceconsul, pasagera*), Alina Danciu (*Viceconsul, pasagera*). Data premierei: 26 ianuarie 2008.